

De Veldleeuwerik in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

Veldleeuwerik, Nijkerk, 23-2-2022 | Burg de Man

In 2006 heb ik voor de Korhaan een verhaal geschreven over de wederwaardigheden van de Veldleeuwerik in de westelijke Eempolders. Het was duidelijk dat het niet goed ging met deze soort. De aantallen gingen hollend achteruit en ten opzichte van het begin van de tellingen in 1973 was de afname ongeveer 98%. Deze afname was veel sterker dan gemiddeld over Nederland. Het artikel eindigde met het advies dat mensen die nog wilden genieten van de zang van Veldleeuweriken in de Eempolders daar niet te lang mee moesten wachten. Het lijkt er op dat ik toen te pessimistisch was, maar het gaat ook te ver om te zeggen dat het nu goed gaat met de Veldleeuwerik. Daarom hier een verhaal over hoe het verder is gegaan.

Zoals gebruikelijk geven de figuren 1 en 2 een overzicht van de aantallen over de hele telperiode. We zien een enorme afname tot 2003. Daarna blijven de aantallen heel laag, maar de Veldleeuwerik verdwijnt niet helemaal.

De verdeling over het jaar (figuur 3) geeft uiteraard hetzelfde beeld. In het begin van de tellingen zien we pieken in maart en oktober die waarschijnlijk samenhangen met de trek. In de broedtijd zagen en hoorden we in de jaren zeventig gemiddeld ongeveer tachtig Veldleeuweriken per telling! Het moet een geweldig gehoor geweest zijn

wat wij ons nu niet meer voor kunnen stellen. Ook in de winter zag men geregeld overwinterende Veldleeuweriken. De dip in augustus hangt samen met de rui, in die tijd houden Veldleeuweriken zich heel rustig. Voor de laatste periode van zestien jaar komt de lijn nog maar nauwelijks boven de nul uit.

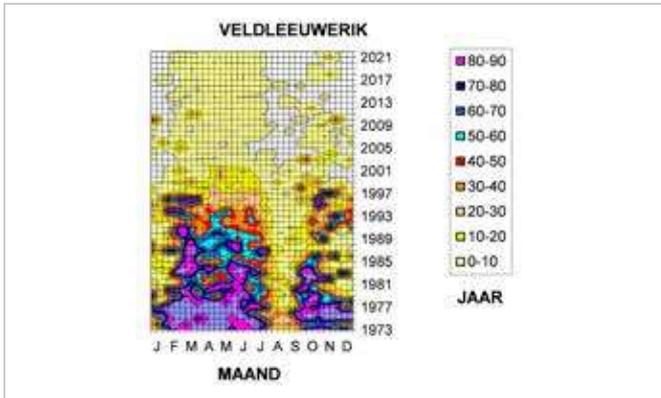
Gecompenseerd

Als we naar de laatste drie periodes van zes jaar kijken (figuur 4) lijkt het er op dat er van april tot juni, dus de broedtijd, gemiddeld niets is veranderd. Dit is overigens niet helemaal waar. Als

we per telgebied kijken (figuur 5) zien we dat de aantallen in Noord in deze periode duidelijk zijn gedaald. Dit wordt gecompenseerd door een ongeveer even grote stijging in Zuid. In de Oostermeent horen we maar zelden een Veldleeuwerik zingen.

In de winter zijn de aantallen sterk afgenomen. Veldleeuweriken voeden zich in de winter vooral met onkruidzaden. Dit suggereert dat in de polders steeds minder andere planten dan raaigras voorkomen. Overwinteraars hebben er kennelijk niet veel meer te zoeken. In het voorjaar lijkt de doortrek ook verdwenen.

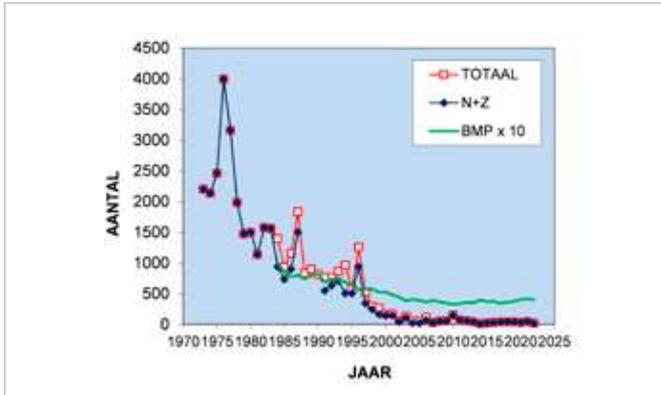
Opvallend is dat de Veldleeuweriken de laatste jaren in de broedtijd vooral in telgebied Zuid voorkomen. Dit is het deel van ons gebied waar de nadruk het meest op de intensieve veeteelt ligt. De andere weidevogels zijn daar het sterkst achteruit gegaan. De beste plek om in het broedseizoen een zingende Veldleeuwerik in de Eempolders te horen is op de hoek van de Anna Lauwenweg en de Zuid

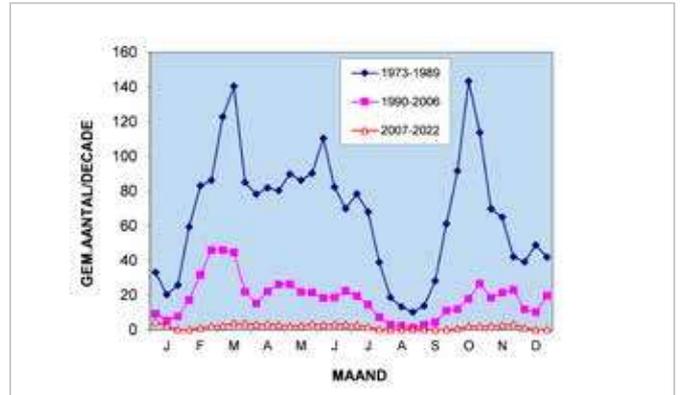
Figuur 1. Samenvatting van alle telresultaten voor de Veldleeuwerik

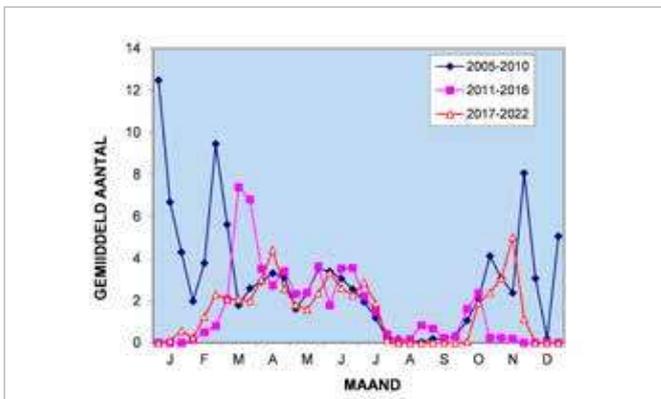
Veldleeuwerik, 17 oktober 2023, Huizen | Jurriën Uiterwijk

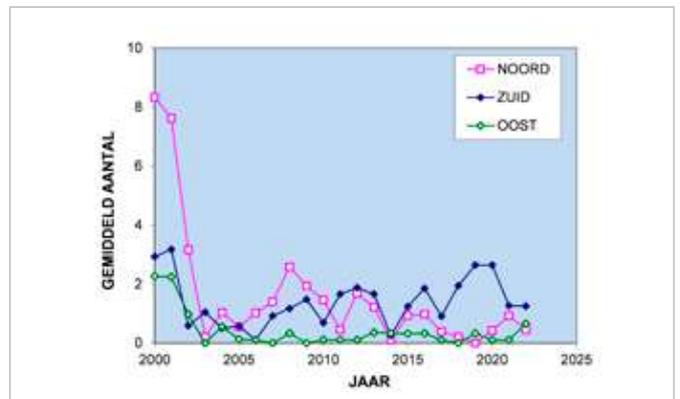
Figuur 2. Totaal aantal getelde Veldleeuweriken per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen zonder de Oostmeent, de rode lijn de totale aantallen. De groene lijn geeft de index van de landelijke Sovon-broedvogeltellingen vermenigvuldigd met tien.

Figuur 3. Gemiddeld aantal Veldleeuweriken per decade voor drie periodes van zestien jaar.

Figuur 4. Gemiddeld aantal Veldleeuweriken per decade voor drie periodes van zes jaar.

Figuur 5. Gemiddeld aantal Veldleeuweriken per decade in de broedtijd (april t/m juli) voor de drie telgebieden.

Veldleeuwerik, 23 juni 2020, Eempolders | Jurriën Uiterwijk

Veldleeuwerik, Westerheide, mei 2022 | Jurriën Uiterwijk

Ervenweg. Bij niet al te slecht weer heb je daar pech als je geen leeuwerik hoort zingen. Met wat geluk hoor je er twee en met heel veel geluk zelfs drie.

Snijmais

De grote vraag blijft natuurlijk hoe het verder zal gaan met de Veldleeuwerik. Het is verrassend dat wij ze vrijwel nooit horen zingen in het reservaat dat toch bedoeld is voor weidevogels. De achteruitgang in Noord geeft dan ook te denken. In het gebied in Zuid waar wij vooral Veldleeuweriken horen, lijkt in toenemende mate de teelt van snijmais op te komen. Een maisveld lijkt geen geschikt broedterrein voor deze soort. Of is juist de aanwezigheid van wat mais met veel weiland een positief punt voor de Veldleeuwerik? Landelijk neemt de

Veldleeuwerik weer wat toe, dus misschien is er nog hoop.

Een andere intrigerende vraag is wat er rond 2002 is gebeurd in de westelijke Eempolders. In twee jaar tijd ging in de broedtijd het gemiddelde aantal waargenomen Veldleeuweriken met ruim 90% achteruit. Bij de Sovon-index voor broedvogels gebeurt er op dat moment niets bijzonders. De afname vindt plaats in alle drie telgebieden, waarbij de achteruitgang in Zuid wat minder is en in Noord en de Oostermeent nog veel sterker. Dit suggereert dat er in de polders op dat moment echt iets is veranderd. Heeft iemand een idee wat deze achteruitgang kan hebben veroorzaakt?

Literatuur

- Jonkers, D.A., Kole, R.A. & Taapken, J. (red.) 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. VWG het Gooi en Omstreken, Hilversum
- Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem-Utrecht
- Mooij, J., 2006. Het voorkomen van de Veldleeuwerik in de Eempolders. De Korhaan, 43 (3): 68-70
- Bos, J., 2018. Veldleeuwerik *Alauda arvensis*, 426-427, in Sovon Vogelatlas van Nederland, Kosmos Uitgevers, Utrecht-Antwerpen